

Sammanfattning

Fråga om avskedande av en icke-ordinarie domare som har godkänt ett strafföreläggande innebärande att han bl.a. vid ett tillfälle i en lokal har köpt sexuella tjänster. De i strafföreläggandet angivna handlingarna har av Arbetsdomstolen inte bedömts såsom straffbara. Domstolen har vidare funnit att det saknar självständig betydelse för avskedandefrågan att domaren inför Statens ansvarsnämnd hade godtagit bedömningen att han hade begått brott. Även om domarens handlande inte varit straffbart har Arbetsdomstolen emellertid funnit att han – genom sammanlagt tre besök och ett telefonsamtal till den aktuella lokalen – grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Domarens talan om ogiltigförklaring av avskedandet har därför avslagits.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2007-06-27
StockholmDom nr 63/07
Mål nr B 109/06**KLAGANDE**

Staten genom Arbetsgivarverket, Box 3267, 103 65 STOCKHOLM
Ombud: chefsjuristen Karl Pfeifer, Arbetsgivarverket, adress se ovan

MOTPART**M.P. i HÖLLVIKEN**

Ombud och rättshjälpsbiträde: advokaten Claes Sandberg, Advokaten Claes Sandberg AB, Box 4, 231 05 SMYGEHAMN

SAKEN

avskedande

ÖVERKLAGAD DOM

Malmö tingsrätts, avd. 1, dom den 27 oktober 2006 i mål nr T 9239-05

Tingsrättens dom, se bilaga.

Staten genom Arbetsgivarverket har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, skall ogilla den av M.P. vid tingsrätten förda talan och förplikta honom att utge ersättning för statens rättegångskostnader där.

M.P. har bestritt ändringsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har M.P., R.S. och J.A. hörts på nytt.

Parterna har i Arbetsdomstolen anfört i huvudsak detsamma som vid tingsrätten. Staten har därutöver anfört att tingsrätten har utformat domslutet felaktigt genom att som förpliktad part ange ”staten genom Arbetsgivarverket”.

Domskäl

Tvisten har som bakgrund att M.P. godkände ett den 30 maj 2005 utfärdat strafföreläggande som innebar att han *dels* vid ett tillfälle hade gjort sig skyldig till köp av sexuella tjänster, *dels* vid ett annat tillfälle hade gjort sig skyldig till försök till köp av sexuella tjänster. Det godkända strafföreläggandet ledde till att Statens ansvarsnämnd den 1 september 2005 beslöt att avskeda M.P. från hans anställning som hovrättsassessor i Hovrätten för Skåne och Blekinge.

Den huvudsakliga tvistefrågan i målet är om det har förelegat lagliga förutsättningar för att skilja M.P. från anställningen. Inom ramen för tvisten har parterna haft skilda uppfattningar även i två andra frågor av betydelse i målet: Har M.P:s handlande inneburit att han begått brott? Och vilken betydelse har det att M.P. ännu inför Statens ansvarsnämnd vitsordade att han begått brottsliga gärningar och först i det föreliggande tvistemålet har gjort gällande att hans handlande inte var straffbart? Domstolen väljer att i det följande först gå in på frågan om M.P. genom sitt handlande har begått straffbara gärningar.

Har M.P:s handlande inneburit att han begått brott?

Frågan om M.P:s handlande har varit brottsligt skall enligt vad parterna är ense om bedömas med utgångspunkt i de uppgifter han lämnat under förundersökningen och som nedtecknats i förundersökningsprotokoll.

I fråga om den första i strafföreläggandet angivna gärningen – köp av sexuella tjänster – ansluter sig Arbetsdomstolen till den bedömning som tingsrätten gjort. Slutsatsen är alltså att M.P:s handlande vid det tillfället inte var straffbart.

När det gäller den andra i strafföreläggandet angivna gärningen – försök till köp av sexuella tjänster – anser Arbetsdomstolen att det visserligen inte klart framgår av bandinspelningen från telefonsamtalet att M.P. var ute efter att köpa en sexuell tjänst i den mening begreppet har i lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster (numera 6 kap. 11 § brottsbalken). Mot detta står att M.P. under förundersökningen uppgav att hans avsikt vid detta tillfälle hade varit att ”kvinnorna skulle vara aktiva genom att de skulle onanera åt honom”, dvs. utföra vad som i lagens mening är en sexuell tjänst. För att vad som förekom vid telefonsamtalet skall anses som ett straffbart försök krävs emellertid att M.P. skall anses ha påbörjat en konkret handling som omedelbart skulle ha lett till brottets fullbordan, om inte någonting inträffat som omöjliggjort brottets fullbordan (jfr Holmqvist m.fl. Brottsbalken, 2002, s. 23:8). Denna förutsättning har enligt domstolens mening inte varit uppfylld. Något straffbart försök till brott har det därför inte varit fråga om.

Slutsatsen av det anförda är, såsom även tingsrätten har funnit, att M.P. genom sitt handlande inte har gjort sig skyldig någon brottslig gärning.

Är det av självständig betydelse för avskedandefrågan att M.P. inför Statens ansvarsnämnd godtog att hans handlande varit brottsligt?

Vad tvisten i denna del gäller är frågan om domstolarnas bedömning i avskedandefrågan måste göras på precis samma underlag som förelegat i ansvarsnämnden. Skall bedömningen i avskedandefrågan alltså göras med samma utgångspunkt som ansvarsnämnden haft, nämligen att M.P. har handlat på ett sätt som varit brottsligt? Är M.P. med andra ord bunden av det erkännande av gärningarnas brottslighet som han gjorde inför ansvarsnämnden på det

sättet att domstolen nu skall bortse från vad han – med fog – har anfört om att hans handlande inte har varit brottsligt?

Staten har i denna del anfört i huvudsak följande. Arbetsdomstolen har i sin praxis slagit fast att bedömningen i uppsägningsfall skall göras med utgångspunkt i de förhållanden som förelåg vid uppsägningstidpunkten. Ansvarsnämnden hade vid sin prövning att ta ställning till två erkända brott, och det fanns mot bakgrund av M.P:s inställning inget behov av ytterligare utredning i saken. Särskilt bör beaktas att en arbetsgivare i en sådan situation för att vara bevarad i sin rätt måste fatta beslut i avskedandefrågan före utgången av den i anställningsskyddslagen angivna tvåmånadersfristen.

M.P. har anfört följande. När det i Arbetsdomstolens praxis talas om att en arbetstagare har ”erkänt” brott har detta syftat på arbetstagarens medgivande av de faktiska omständigheterna. Domstolen har inte i något fall ansett en arbetstagare vara bunden vid den straffrättsliga rubriceringen av ett handlande. M.P. har inte i något avseende ändrat sig beträffande de faktiska omständigheter som han medgett i polisförhören och som återgetts i förundersökningsprotokollet. När han ingav sitt yttrande till ansvarsnämnden hade han inte någon klar uppfattning i frågan om den straffrättsliga bedömningen av hans handlande, och eftersom han inte räknade med att bli avskedad avstod han från att göra någon invändning i den frågan.

I målet är ostridigt att M.P. i fråga om det faktiska händelseförloppet inte har ändrat sin inställning jämfört med vad som angetts i förundersökningsprotokollet. Vad Arbetsdomstolen nu har att ta ställning till är enbart frågan om M.P:s godtagande av åklagarens straffrättsliga bedömning inför Statens ansvarsnämnd innebär att Arbetsdomstolen skall utgå från att han har handlat brottsligt.

Enligt Arbetsdomstolens mening talar starka skäl för att en arbetstagares inställning i fråga om straffbarheten av ett visst handlande inte är bindande för honom i avskedandefrågan på det sätt som staten har gjort gällande. Statens uppfattning i frågan skulle leda till att ett avskedande skall bedömas med utgångspunkt i att arbetstagaren har begått ett brott även i ett fall då arbetstagarens handlande faktiskt inte varit straffbart, och skälet till detta skulle alltså vara enbart det förhållandet att arbetstagaren inför arbetsgivaren har godtagit en viss straffrättslig bedömning. En sådan ordning framstår inte som rimlig. En annan sak är att det i vissa fall kan finnas skäl att beakta arbetstagarens förhållningssätt som ett skäl för jämkning av arbetsgivarens skyldighet att utge skadestånd för ett felaktigt avslutande av anställningen.

På grund av det anförda kommer domstolen till slutsatsen att det saknar självständig betydelse för bedömningen av avskedandefrågan att M.P. inför ansvarsnämnden godtog att hans handlande varit straffbart.

Har det förelegat laga grund för avskedandet av M.P.?

Vad domstolen har anfört i det föregående innebär att frågan om det berättigade i avskedandet av M.P. skall bedömas med utgångspunkt i att hans handlande inte har varit brottsligt.

Statens inställning i denna del är enligt vad som antecknats i tingsrättens dom att M.P., även om hans handlande alltså inte varit brottsligt, har gjort sig skyldig till ett grovt åsidosättande av anställningsavtalet. Enligt statens uppfattning har det därför förelegat lagliga förutsättningar för avskedande eller i varje fall för uppsägning av M.P.

Enligt vad som är ostridigt i målet och som även framgår av förundersökningsprotokollet besökte M.P. den aktuella lokalen vid sammanlagt tre tillfällen. Vid det *första* besöket, som ägde rum omkring 1½ år före de aktuella händelserna, fick han bara vanlig ryggmassage. Det *andra* besöket ägde rum under senhösten 2004 då han först fick vanlig ryggmassage och sedan, mot att han betalade extra, onanerade inför en kvinna (punkt 1 i strafföreläggandet). Såsom har antecknats i tingsrättens dom ville M.P. vid detta tillfälle att kvinnor i lokalen skulle onanera åt honom, vilket de dock inte hade gjort. Det *tredje* besöket ägde rum mellan jul och nyår år 2004, varvid M.P. lämnade lokalen utan att något särskilt inträffade. Härtill kommer det *telefonsamtal* i januari 2005 som domstolen i det föregående inte har ansett vara straffbart som försök (punkt 2 i strafföreläggandet). Vid samtalet talade M.P. med en kvinna om möjligheten för honom att besöka lokalen och om vad olika kvinnor skulle göra med honom. Som har nämnts i det föregående uppgav M.P. under förundersökningen att hans avsikt vid samtalet hade varit att ”kvinnorna skulle vara aktiva genom att de skulle onanera åt honom”, dvs. utföra vad som i lagens mening är en sexuell tjänst. Beträffande samtliga nu beskrivna handlingar bör anmärkas att M.P. inför Arbetsdomstolen inte har riktat någon invändning mot statens påstående om att han var medveten om att det i den aktuella lokalen erbjöds sexuella tjänster mot betalning.

M.P. har inte varit ordinarie domare och omfattas därför inte av det särskilda anställningsskydd som följer av reglerna i 11 kap. 5 § regeringsformen. Frågan om det berättigade i avskedandet av M.P. skall enligt vad som är ostridigt i målet bedömas enligt reglerna i anställningsskyddslagen, där det i 18 § anges att avskedande får ske om arbetstagaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. I fråga om avskedanden inom det offentliga området är det av intresse att det före tillkomsten av 1994 års lag om offentlig anställning gällde särskilda regler om avskedande enligt 1976 års lag i samma ämne. Enligt 11 kap. 1 § i den lagen gällde att en arbetstagare fick avskedas om han begått brott som visade att han uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning. Vidare gällde enligt 11 kap. 2 § att avskedande fick ske, utan att det var fråga om brott, vid fall av grov tjänsteförseelse som visade att arbetstagaren uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning. Enligt 1976 års lag kunde alltså avskedande ske endast under förutsättning antingen att arbetstagaren hade begått brott eller att han hade gjort sig skyldig till en förseelse i tjänsten.

Tillkomsten av 1994 års lag om offentlig anställning innebar som nämnts att de nu angivna särreglerna om avskedande avskaffades. Följden av detta blev att anställningsskyddslagens regler blev tillämpliga även på den statliga sektorn. I förarbetena till 1994 års lag gjorde departementschefen ett uttalande av innebörd bl.a. att det trots att reglerna om avskedande var utformade på olika sätt inte förelåg någon skillnad i bedömningsgrunderna och att det inte behövde finnas några särregler om avskedande i den nya lagen om offentlig anställning (se prop. 1993/94:65 s. 90). Vad departementschefen uttalade har senare bekräftats i Arbetsdomstolens praxis vid fall av brott (se bl.a. domen 1997 nr 13). I lagstiftningsärendet diskuterades inte huruvida avskedande skulle få göras i andra fall än sådana som täcktes av de äldre reglernas ordalydelse. Det kan dock konstateras att lydelsen av 18 § anställningsskyddslagen inte utesluter att avskedande får ske även i fall då det inte hade kunnat bli fråga om avskedande enligt de äldre reglerna. En annan sak är att det endast torde finnas ett begränsat utrymme för avskedande i fall där det inte har konstaterats något brott och där arbetstagarens handlande saknar koppling till anställningen.

Liksom vid en bedömning av en arbetstagares handlande på den privata arbetsmarknaden måste man på det offentliga området ta hänsyn till anställningens art och handlandets betydelse för förhållandet mellan parterna i anställningsavtalet. Arbetsdomstolen har tidigare vid tillämpning av 18 § anställningsskyddslagen uttalat att detta innebär att brottsliga handlingar av vissa offentliga tjänstemän i större utsträckning än sådana handlingar av andra anställda kan leda till att handlingarna anses innefatta ett grovt åsidosättande av den anställdes åligganden mot arbetsgivaren (se bl.a. domen 1997 nr 13). Vad frågan nu gäller är om ett motsvarande synsätt kan anläggas i fråga om handlingar som inte är brottsliga och som inte kan sägas ha koppling till anställningen. Det står i och för sig klart att särskilda krav kan ställas på den offentliganställda även när det gäller aktiviteter utom anställningen. Enligt 7 § lagen om offentlig anställning gäller att en arbetstagare inte får utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans opartiskhet eller, vilket här är av större intresse, verksamhet som kan skada myndighetens anseende. Bestämmelsen ger uttryck för en allmän princip som måste anses gälla även i fråga om andra aktiviteter än sådana typer av ”verksamhet” som närmast har avsetts med lagbestämmelsen.

När det gäller styrkan av de krav som kan ställas på den offentliganställda finns det givetvis anledning att ta hänsyn till anställningens närmare natur. Det råder inget tvivel om att finns anledning att ställa särskilda krav i detta hänseende på den som har anställning som domare. Arbetsdomstolen har i domen 1989 nr 52 framhållit att en domare måste åtnjuta allmänt förtroende och allmän aktning för att kunna fullgöra sin uppgift och att särskilt stora krav måste ställas på en domares redbarhet och oförvitlighet. En annan sak är att det vid bedömning av ett skiljande från anställningen även i fråga om domare måste tas hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Man måste räkna med att det finns åtskilliga fall där det kan riktas berättigad kritik mot en arbetstagare som riskerar myndighetens anseende utan att det för den skull föreligger tillräckliga skäl för att skilja honom eller henne från

anställningen. Liksom i andra fall av tillämpning av anställningsskyddslagens regler måste det vara fråga om ett grovt åsidosättande av anställningsavtalet för att ett avskedande skall kunna äga rum. Det kan därvid finnas anledning att se mindre allvarligt på en handling som framstår som en engångshändelse förorsakad av ett tillfälligt svaghets- eller sjukdomstillstånd eller på en handling som på annat sätt av särskilda skäl ter sig ursäktlig (jfr den nyssnämnda domen).

I M.P:s fall kan konstateras att han har handlat synnerligen olämpligt och omdömeslöst genom att på det sätt som skett vid tre olika tillfällen besöka en lokal där det, enligt vad han var medveten om, erbjöds sexuella tjänster mot betalning. Han har vid det andra av dessa besök betalat för och utfört en sexuell handling som visserligen inte varit straffbar men som under de aktuella förhållandena varit sådan att den allvarligt har skadat hans anseende. Vid det besöket uttryckte han önskemål om, men nekades, att få begå en handling som uppfyllde kraven för straffbarhet. M.P. har alltså tydligt manifesterat en vilja att begå en brottslig gärning. M.P. har dessutom vid ett ytterligare tillfälle ringt till lokalen och diskuterat möjligheten av ett ytterligare besök vid vilket han tänkte sig att en kvinna skulle onanera åt honom. De nu beskrivna handlingarna kan inte gärna ses som en engångsföreteelse och de kan heller inte ses som utslag av ett tillfälligt svaghets- eller sjukdomstillstånd eller som ursäktliga av annat skäl. M.P. måste genom sina handlingar anses ha allvarligt skadat inte bara förtroendet för honom som domare, utan även domstolsväsendets anseende.

Arbetsdomstolen kommer på grund av det anförda till slutsatsen att M.P. har grovt åsidosatt sina åligganden mot staten. Detta innebär att det har förelegat laga skäl för avskedandet av M.P. Hans talan skall därför med upphävande av tingsrättens dom avslås.

Rättegångskostnader

Vid den angivna utgången skall staten befrias från ålagd betalningsskyldighet för M.P:s rättshjälpkostnader. Vidare skall M.P. förpliktas att ersätta statens rättegångskostnader vid tingsrätten och i Arbetsdomstolen. De belopp som yrkats av staten har av M.P. vitsordats som skäligena.

M.P. har i Arbetsdomstolen enligt 34 § rättshjälpslagen beviljats fortsatt rättshjälp omfattande 25 timmar utöver 100 timmar. Vid slutet av huvudförhandlingen har han begärt fortsatt rättshjälp med 5 timmar. Det åligger emellertid enligt det angivna lagrummet ett rättshjälpsbiträde att anmäla till rätten när det arbete biträdet har lagt ner på uppdraget uppgår till eller närmar sig den angivna tidsgränsen. I detta fall har anmälan gjorts först efter det att det ytterligare arbetet har utförts. Arbetsdomstolen anser att det inte föreligger förutsättningar för att bevilja M.P:s begäran om fortsatt rättshjälp. Den av Claes Sandgren begärda ersättningen enligt rättshjälpslagen skall reduceras i enlighet härmed.

Domslut

1. Med upphävande av punkterna 1, 2 och 3 i tingsrättens domslut avslår Arbetsdomstolen M.P:s talan.
2. Arbetsdomstolen fastställer enligt rättshjälpslagen ersättning för det biträde Claes Sandberg lämnat M.P. i Arbetsdomstolen till femtiotusenåttahundrafyra (50 804) kr, varav 26 400 kr för arbete, 8 730 kr för tidsspillan, 5 513 kr för utlägg och 10 161 för mervärdesskatt.
3. Med upphävande av punkten 5 i tingsrättens domslut förpliktar Arbetsdomstolen M.P. att utge ersättning för statens rättegångskostnader vid tingsrätten med sjuttiotusensexhundrasextiotvå (70 662) kr, varav 47 334 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för tingsrättens dom till dess betalning sker.
4. M.P. skall ersätta statens rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med tjugotvåusenethundrafemtiofem (22 155) kr, allt avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Sören Öman, Kurt Eriksson, Agne Werneskog, Håkan Torngren, Maria Hansson och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson

Tingsrättens dom (ledamöter: Bengt Björklund, Dag Ogvall och Ulrika Ahlsén)

BAKGRUND

M.P. anställdes i Göta hovrätt i december 1981. Han förordnades till assessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge den 1 juni 1990. Därefter har han tjänstgjort som domare vid olika tingsrätter. Under åren 1994 - 1996 hade han förordnande som revisionssekreterare.

Genom beslut den 1 september 2005 av Statens ansvarsnämnd avskedades M.P. med stöd av 18 § lagen om anställningsskydd (LAS) från anställningen som hovrättsassessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge. Av ansvarsnämndens beslut framgår att M.P. godkänt ett strafföreläggande utfärdat den 30 maj 2005 av första åklagarkammaren i Malmö. Gärningsbeskrivningarna i strafföreläggandet var följande

1. Köp av sexuella tjänster
Ni har vid ett tillfälle i en lokal på Norregatan i Malmö mot ersättning skaffat en tillfällig sexuell förbindelse.
Datum:2004-10-01 - 2004-12-31
2. Försök till köp av sexuella tjänster
Ni har från Trelleborg ringt till innehavaren av en lokal på Norregatan i Malmö och försökt att mot ersättning skaffa Er en tillfällig sexuell förbindelse. Brotten har inte kommit till fullbordan eftersom lokalen i vilken det såldes sexuella tjänster skulle stänga inom 25 minuter och Ni inte haft möjlighet att förflytta Er från Trelleborg till Malmö inom denna tid. Fara för brottets fullbordan har dock förelegat eller varit utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter.
Datum:2005-01-27 - 2005-01-27

Påföljden i strafföreläggandet var bestämd till 70 dagsböter.

M.P. godkände strafföreläggandet den 30 maj 2005.

Ansvarsnämndens beslut bifogas domen som bilaga 1.

M.P. har nu väckt talan mot staten med yrkande om att avskedandet skall förklaras ogiltigt.

YRKANDEN M M

M.P. har yrkat att tingsrätten skall

1. förklara avskedandet ogiltigt
2. förplikta staten att utge lön med
 - 37 150 kr per månad från och med den 10 september 2005 till och med november 2005,
 - 26 200 kr för december 2005,
 - 21 455 kr per månad från och med januari 2006 till och med april 2006,

- 22 530 kr per månad för maj 2006 och juni 2006,
 - 37 150 kr per månad från och med juli 2006 till den 29 september 2006, allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen på varje månadsbelopp från och med den sista dagen i den månad som beloppet avser, tills full betalning sker
3. förbehålla honom rätt att i senare rättegång, i mån av befogenhet, föra talan om ersättning för lön för tiden från och med den 29 september 2006.

Om tingsrätten skulle finna att laga skäl för avskedande inte styrkts men väl grund för uppsägning har M.P. yrkat:

4. ekonomiskt skadestånd med 175 450 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på
- 26 005 kr från och med den 30 september 2005,
 - 37 150 kr från och med den sista kalenderdagen under oktober och november 2005,
 - 26 200 kr från och med den 31 december 2005,
 - 21 455 kr från och med den sista dagen i kalendermånaden under januari och februari 2006 samt
 - 6 035 kr från och med den 31 mars 2006, allt tills full betalning sker.

Staten har bestritt M.P:s yrkanden. Staten har vitsordat de yrkade beloppen och ränteyrkandena som skäligen i och för sig samt förklarat sig inte ha någon erinran mot yrkandet under punkt 3.

PARTERNAS GRUNDER

M.P.

Han har inte gjort sig skyldig till någon brottslig gärning. Tillräckliga skäl för avskedande har inte förelegat. Det har inte ens förelegat saklig grund för uppsägning. Köp av sexuell tjänst förutsätter att man skaffar sig sexuell förbindelse. Med sexuell förbindelse avses samlag eller annat sexuell umgänge. Det som förekom vid besöket i lokalen och som avsågs med telefonsamtalet faller inte under begreppet sexuellt umgänge.

Staten

M.P. har gjort sig skyldig till brott enligt det av honom godkända strafföreläggandet. Grund för avsked föreligger därmed. Tingsrätten skall pröva frågan om avskedande utifrån samma förutsättningar som Statens ansvarsnämnd gjorde. Om tingsrätten trots det godkända strafföreläggandet skall pröva frågan om M.P. gjort sig skyldig till brott skall en samlad bedömning göras av vad som förekom i lokalen, varvid skall beaktas att fysisk beröring förekommit under ryggmassagen. M.P:s handlande faller i vart fall under begreppet sexuellt ofredande. Skulle tingsrätten finna att M.P. inte gjort sig skyldig till brott föreligger ändå grund för avskedande eftersom M.P. genom att vid upprepade tillfällen uppsöka en lokal där han visste att det erbjöds sexuella tjänster mot betalning gjort sig skyldig till ett grovt brott mot anställningsavtalet. Under alla förhållanden har det förelegat saklig grund för uppsägning.

UTREDNINGEN I MÅLET

Förhör under sanningsförsäkran har skett med M.P. På dennes begäran har vittnesförhör skett med advokaten J.A., som biträdde M.P. under förundersökningen, och som hörts bl.a. om anledningen till att strafföreläggandet godkändes, samt med leg. psykoterapeuten och leg. psykologen R.S., som hörts om den psykoterapeutiska behandling som M.P. nu genomgår.

M.P. har åberopat två utlåtanden av professorn i straffrätt, Per Ole Träskman, som i sina utlåtanden kommit till den slutsatsen att M.P. genom sitt handlande inte har gjort sig skyldig till köp av sexuell tjänst och inte heller till försök därav.

DOMSKÄL

När det gäller den rättsliga bakgrunden till 18 § första stycket LAS anser sig tingsrätten kunna hänvisa till vad som därom anförts i ansvarsnämndens beslut.

M.P. har nu gjort gällande att han, trots det av honom godkända strafföreläggandet, inte har gjort sig skyldig till brott. Han har uppgett att han godkände strafföreläggandet för att undvika den publicitet som ett åtal skulle leda till. Enligt hans mening skall tingsrätten vid prövningen av avskedandet pröva frågan om hans handlande varit brottsligt. Staten å sin sida har i första hand hävdade att tingsrättens prövning skall utgå från att M.P. gjort sig skyldig till de brott som upptas i det godkända strafföreläggandet.

Arbetsdomstolen har i flera fall uttalat att ett påstående om brott skall prövas i arbetstvisten och att en dom i brottmålet därvid skall anses ha betydande bevisverkan medan ett godkänt strafföreläggande, särskilt när godkännandet skett i syfte att undvika publicitet, inte bör tillmätas så stort bevisvärde. I det här fallet är det så att M.P. inte ändrat sina uppgifter om sitt handlande utan endast ändrat sig i frågan huruvida hans handlande utgör brott eller inte. Tingsrätten finner mot bakgrund av vad som nu sagts att frågan om huruvida M.P:s handlande utgör brott skall prövas i målet.

När det gäller frågan om vad som förekom i lokalen "Solsippan" på Norregatan i Malmö under senhösten 2004 är parterna ense om att M.P:s uppgifter så som de redovisats i förundersökningsprotokollet, särskilt sid 24-25, skall läggas till grund för bedömningen av om M.P. gjort sig skyldig till brott. Beträffande försöksbrottet skall bedömningen grundas på vad som förekom vid det bandade telefonsamtalet mellan M.P. och en person på "Solsippan", vilket samtal i utskrivet skick ingår i förundersökningsprotokollet.

Av förundersökningsprotokollet framgår i huvudsak följande. Vid ankomsten till lokalen under senhösten 2004 hade M.P. betalat 300 kr i kassan för en "ordinär" massagetjänst som utgjordes av "vanlig" ryggmassage. Därefter hade han velat att kvinnorna skulle onanera åt honom vilket de dock inte

hade gjort. Han hade då själv onanerat inför en av kvinnorna. För detta hade han betalat ytterligare 200 kr. - Av det bandade telefonsamtalet till "Solsippan" den 27 januari 2005 framgår att M.P. då uppgav att han skulle vilja träffa tre flickor, att han ville att alla skulle vara aktiva, att han emellertid inte skulle hinna till lokalen innan den stängdes den dagen samt att det sades att han kunde komma "på onsdag" men att han skulle ringa först.

Den nuvarande bestämmelsen i 6 kap. 11 § brottsbalken om köp av sexuell tjänst föregicks av en motsvarande bestämmelse i lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster, den s.k. sexköpslagen. I förarbetena till den lagen (prop. 1997/98:55 s. 137) som var tillämplig vid tiden för M.P:s handlande, angavs att med sexuell förbindelse avses främst samlag, men även annat sexuell umgänge. Vid bestämmande av vad som skall omfattas av begreppet sexuell umgänge har utgångspunkten ansetts vara att det förekommit en någorlunda varaktig fysisk beröring antingen av den andres könsorgan eller av den andres kropp med det egna könsorganet, se Lena Holmqvist m.fl. Brottsbalken. En kommentar, supplement 13, 6:49, 6:18 och 6:19.

Tingsrättens bedömning skall, såsom sagts ovan, utgå från uppgifterna i förundersökningsprotokollet. Av dessa framgår att M.P. själv onanerat inför en lättklädd kvinna. Såvitt framgår har det därvid inte förekommit någon som helst fysisk kontakt mellan dem. M.P. kan därmed inte anses ha gjort sig skyldig till brottet köp av sexuella tjänster vid besöket på "Solsippan" under tiden oktober - december 2004. Att det förekommit fysisk beröring under den vanliga ryggmassagen förändrar inte den nu gjorda bedömningen. Inte heller kan han såsom staten alternativt hävdade genom sitt handlande anses ha gjort sig skyldig till sexuell ofredande. - När det sedan gäller bedömningen av telefonsamtalet framgår det inte av det bandade samtalet vad som var avsett att förekomma vid det tilltänkta besöket. M.P. har hävdade att avsikten var att det då inte skulle förekomma annat än vad som förekom vid besöket under senhösten 2004. Annat är inte visat än vad M.P. hävdade. Som en följd av vad som konstaterats ovan kan M.P. därmed genom telefonsamtalet inte anses ha gjort sig skyldig till brott. Tingsrätten behöver därför inte ta ställning till om gärningen är straffri även på den grunden att försökspunkten inte har uppnåtts.

Tingsrätten har således funnit att M.P. inte har gjort sig skyldig till något brott som kan läggas till grund för avskedande. Frågan blir då om han handlat på ett sätt som, även om det inte är brottsligt, utgör skäl för avskedande eller uppsägning. Otvivelaktigt har M.P. genom sitt besök i en lokal där han visste att det erbjöds sexuella tjänster mot betalning visat dåligt omdöme och förtroendet för honom som domare har skadats. Då hans handlande inte är brottsligt och då såvitt framkommit någon anmärkning inte tidigare riktats mot honom anser tingsrätten att vad han nu gjort inte utgör tillräckliga skäl varken för avskedande eller för uppsägning. Avskedandet skall därmed förklaras ogiltigt. Staten skall som en följd därav betala lön till M.P. i enlighet med dennes yrkande. Slutligen skall M.P. förbehållas rätt att föra talan om ersättning för lön för tiden efter huvudförhandlingen.

Ersättning enligt rättshjälpslagen till Claes Sandberg

Genom beslut den 28 februari 2006 har Claes Sandberg erhållit förskott på ersättningen enligt rättshjälpslagen med - efter avdrag för rättshjälpsavgift - 35 000 kr. Claes Sandberg har begärt ersättning med 101 871 kr för arbete. Vidare har han begärt ersättning för utlägg avseende kostnaden för Per Ole Träskmans utlåtande med 3 000 kr för arvode och 974 kr för sociala avgifter. Kostnaden för ett sådant utlåtande kan emellertid inte lagligen ersättas som utlägg (NJA 1997 s. 629). Då utlåtandet får anses ha varit erforderligt bör kostnaden för det dock beaktas vid bestämmande av biträdets ersättning för arbete. Claes Sandberg bör med hänsyn härtill tillerkännas en sammanlagd ersättning för arbete med 105 845 kr. Från det beloppet skall avräknas det erhållna förskottet.

Med hänsyn till utgången i målet skall staten svara för kostnaden för rättshjälpen.

DOMSLUT

1. Tingsrätten förklarar Statens ansvarsnämnds avskedande av M.P. ogiltigt.
2. Staten genom arbetsgivarverket skall utge lön till M.P. med trettiosjutusenetthundrafemtio (37 150) kr per månad från och med den 10 september 2005 till och med den 30 november 2005, med tjugosextusentvåhundra (26 200) kr för december 2005, med tjuogoettusenfyrahundrafemtiofem (21 455) kr per månad från och med januari 2006 till och med april 2006, med tjugotvåusenfemhundra trettio (22 530) kr per månad för maj och juni 2006 samt med trettiosjutusenetthundrafemtio (37 150) kr per månad från och med juli 2006 till den 29 september 2006, allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen på varje månadsbelopp från och med den sista dagen i den månad som beloppet avser tills full betalning sker.
3. M.P. äger rätt att föra talan om ersättning för lön för tiden från och med den 29 september 2006.
4. Tingsrätten fastställer enligt rättshjälpslagen Claes Sandbergs ersättning för arbete till etthundratrettioettusentrehundratretton (131 313) kr. Av beloppet utgör 25 468 kr mervärdesskatt. Från den nu bestämda ersättningen skall avräknas 35 000 kr som Claes Sandberg erhållit i förskott på ersättningen.
5. Staten genom arbetsgivarverket skall svara för rättshjälpskostnaderna med den fördelning mellan M.P. och staten som rättshjälpsmyndigheten bestämmer.
6. Sekretess enligt 9 kap. 20 § sekretesslagen skall fortfarande gälla för de uppgifter som vid tingsrätten har förebringats vid förhandling inom stängda dörrar och som återfinns i aktbilaga 15, sid. 2, stycke 4 och motsvarande uppgifter i bandupptagning av förhör med R.S.

Bilaga 1

Bilaga B/

STATENS ANSVARSNÄMND**BESLUT**
2005-09-01

Ä 20/2005

PARTER**Anmälände myndighet**

Hovrätten över Skåne och Blekinge, Box 846, 201 80 Malmö

Motpart

Hovrättsassessorn M.P., Trelleborgs tingsrätt, Box 103, 231 22 Trelleborg

Ombud: advokaten Claes Sandberg, Box 4, 231 05 Smygehamn

ANSVARSNÄMNDENS AVGÖRANDE

M.P. avskedas med stöd av 18 § lagen (1982:80) om anställningsskydd från anställningen som hovrättsassessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Anställningen upphör omedelbart när M.P. har fått del av detta beslut.

ANMÄLAN M.M.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har, i en skrivelse som kom in den 27 juni 2005, till ansvarsnämnden anmält frågan om M.P. skall avskedas från sin anställning som hovrättsassessor med anledning av att han har godkänt ett strafföreläggande för brott mot lagen (1988:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster.

1:a åklagarkammaren i Malmö utfärdade den 30 maj 2005 ett strafföreläggande för M.P. med följande gärningsbeskrivning.

1. Köp av sexuella tjänster
Ni har vid ett tillfälle i en lokal på Norregatan i Malmö mot ersättning skaffat Er en tillfällig sexuell förbindelse.

Datum: 2004-10-01 - 2004-12-31

2. Försök till köp av sexuella tjänster
Ni har från Trelleborg ringt till innehavaren av en lokal på Norregatan i Malmö och försökt att mot ersättning skaffa Er en tillfällig sexuell förbindelse. Brotten har inte kommit till fullbord eftersom lokalen i vilken det såldes sexuella tjänster skulle stänga inom 25 minuter och Ni

inte haft möjlighet att förflytta Er från Trelleborg till Malmö inom denna tid. Fara för brottets fullbordan har dock förelegat eller varit utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter.

Datum: 2005-01-27-2005-01-27

Påföljden är i strafföreläggandet bestämd till 70 dagsböter. M.P. har genom att han godkänt strafföreläggandet erkänt gärningarna.

Ansvarsnämnden har enligt 30 § lagen (1982:80) om anställningsskydd underrättat M.P. om att ansvarsnämnden avser att pröva om han skall avskedas från sin anställning som hovrättsassessor. M.P. delgavs underrättelsen den 4 juli 2005. Sedan M.P. påkallat det har överläggning ägt rum.

M.P:S INSTÄLLNING

M.P. har bestritt att det finns grund för att avskeda honom. Han har anfört bl.a. följande.

Han ångrar djupt det han har gjort. Han har ingen annan förklaring till brotten än tillfällig omdömeslöshet. Det är uteslutet att det kommer att upprepas. Att det varit frågan om en tillfällig omdömeslöshet vittnar hans tidigare tjänstgöring som domare under 20 år om. Av hans vitsord framgår att han har ansetts väl kvalificerad för ordinarie domartjänst. Han är väl medveten om att han har skadat förtroendet för domstolsväsendet och för sig själv. Han vill och tror att han kan reparera den skadan. Lagmannen R.J. vid Trelleborgs tingsrätt, där M.P. arbetat de senaste åren och är förordnad till årets slut, har funnit honom lämplig för fortsatt tjänstgöring. Planerna är att han under en övergångstid skall arbeta endast med tvistemål.

Hans agerande efter avslöjandet av brotten visar hans ambition att reparera förtroendeskan. Han är angelägen om att komma till botten med varför detta har hänt och han har därför en psykologkontakt. Genom att godkänna strafföreläggandet undvek han ytterligare offentlig belysning till skada för domstolsväsendet. Han undvek visserligen också mer personligt obehag men gick samtidigt miste om möjligheten till en lindrigare straffrättslig bedömning. Han godtar dock gärningsbeskrivningarna och den rättsliga rubriceringen.

På eget initiativ tog han vid det andra polisförhøret upp frågan om hans chef skulle komma att underrättas eftersom han var angelägen om att detta skulle ske. Av olika skäl blev det R.J. som kom att underrättas innan saken blev offentlig och inte hovrättspresidenten L-G.E., som hans avsikt hade varit. Han har också på eget initiativ och med tillstyrkan av R.J. samlat all personal på tingsrätten och bett om ursäkt för vad han har gjort. Detta skedde innan frågan om avsked hade väckts. Enligt R.J. har hans ursäkt tagits mycket väl upp av arbetskamraterna.

Hans brott är att betrakta som ett enstaka och ett engångsartat bötesbrott. Någon omständighet därutöver som är ägnad att negativt påverka hans lämplighet som domare finns inte. Mot bakgrund av ansvarsnämndens praxis bör det därmed stå klart att det inte finns någon grund för avsked. Det saknas skäl att i detta sammanhang värdera olika brottstyper olika. Brottstyper med samma straffskala har av lagstiftaren ansetts lika straffvärda.

ANSVARSNÄMNDENS SKÄL

Det följer av 55 § förordningen (1996:379) med hovrättsinstruktion att ansvarsnämnden har att pröva en fråga om avsked av en hovrättsassessor.

Rättslig bakgrund

En arbetstagare får enligt 18 § första stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd avskedas, om denne har grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. I förarbetena till denna bestämmelse anges att det skall vara fråga om ett sådant avsiktligt eller vårdslöst förfarande från arbetstagarens sida som inte rimligen skall behöva tålas i något rättsförhållande (prop. 1973:129 s. 149). Av Arbetsdomstolens praxis följer att man när det gäller offentligt anställda bör kunna söka ledning i den praxis som utbildat sig vid tillämpningen av 11 kap. 1 § i 1976 års lag om offentlig anställning. Detta medför bl.a. att de särskilda förhållanden som råder inom den offentliga verksamheten skall beaktas vid tillämpningen av 18 § anställningsskyddslagen, vilket för vissa offentliga tjänstemän innebär att brottsliga handlingar i större utsträckning än för andra anställda kan leda till att handlingen anses innefatta ett grovt åsidosättande av den anställdes åligganden mot arbetsgivaren. Avskedanderegeln i 1976 års lag om offentlig anställning, som upphörde att gälla den 1 juli 1994, angav att avsked fick ske om arbetstagaren begått brott, som visade att han uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning. Det kan i sammanhanget nämnas att för ordinarie domare regleras frågan om avsked i 7 § lagen (1994:261) om fullmaktsanställning jämförd med 11 kap. 5 § första stycket regeringsformen. Enligt sistnämnda bestämmelse får en ordinarie domare skiljas från tjänsten om han genom brott eller grovt eller upprepat åsidosättande av tjänsteåligganden har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha tjänsten.

Arbetsdomstolen har i två fall prövat frågan om avsked av domare som begått brott (AD 52/1989 och AD 51/1992). Det har i dessa fall varit frågan om domare, en rådmann respektive en kammarrättsassessor, som har återfallit i brott. I det förstnämnda fallet avskedades en rådmann av ansvarsnämnden sedan han återfallit i snatteribrott. Av beslutet framgår att ansvarsnämnden i sin dittillsvarande praxis ansett att ett enstaka bötesbrott inte utgjort tillräcklig grund för att avskeda en domare. I Arbetsdomstolens dom, som innebar att avskedandet skulle stå fast, gjorde Arbetsdomstolen uttalanden om utgångspunkterna för bedömningen av avskedsfrågan. En utgångspunkt är att en domare måste åtnjuta allmänt förtroende och allmän aktning för att kunna fullgöra sin uppgift och att därför särskilt stora krav måste ställas på domares redbarhet och oförvitlighet. Arbetsdomstolen fortsatte enligt följande.

"Enligt domstolens mening måste det vidare vara en utgångspunkt för bedömningen att en domare som gör sig skyldig till uppsåtligt förmögenhetsbrott inte uppfyller de krav som måste ställas på honom eller henne som domare och att detta i princip gäller även om brottet är jämförelsevis mindre allvarligt. Ett annat sätt att se på saken kan vara befogat endast i fall då brottet framstår i verklig mening som en engångshändelse förorsakad av ett tillfälligt svaghets- eller sjukdomstillstånd eller då brottet på annat sätt av särskilda skäl ter sig ursäktligt."

Ansvarsnämndens bedömning

M.P. har godtagit gärningsbeskrivning och brottsrubricering i strafföreläggandet. Ansvarsnämnden lägger därför den bedömning av gärningarna som har gjorts i strafföreläggandet till grund för sin prövning av om M.P. skall avskedas.

M.P. har vid två skilda tillfällen gjort sig skyldig till brott mot lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster, ett fullbordat köp av sexuella tjänster och ett försök till sådant köp. Han har, enligt vad han själv sagt, uppsökt den aktuella lokalen i fullt medvetande om att det där erbjöds, förutom solarium och massage, sexuella tjänster mot betalning. Av allt att döma har det i lokalen förekommit en verksamhet med viss omfattning och under organiserade former. Det torde vara allmänt känt att det i anslutning till prostitution av detta slag dessutom ofta förekommer annan kriminalitet och drogmisbruk. Att uppsöka en sådan miljö är inte förenligt med det krav på omdöme som måste ställas på en domare.

M.P:s handlande framstår inte som grundat i en plötslig ingivelse. Det har inte heller framkommit några omständigheter av mer personlig art som gör att hans brott ter sig ursäktligt.

Köp av sexuella tjänster är brott av en art som skadar det förtroende och den allmänna aktning som en domare måste åtnjuta. Även med beaktande av att påföljden stannat vid ett bötesstraff är omständigheterna sådana att M.P. allvarligt har skadat allmänhetens förtroende för domstolarna och domarkåren. Han har härigenom grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren och bör därmed avskedas.

ANVISNING OM HUR MAN SÖKER ÄNDRING

Talan om ogiltigförklaring av avskedandet

Om M.P. avser att yrka att avskedandet skall förklaras ogiltigt, skall han underrätta Hovrätten över Skåne och Blekinge om det senast två veckor efter det att han har fått del av detta beslut. Vidare skall M.P. väcka talan inom fyra veckor efter det att han har fått del av beslutet.

Lämnar M.P. inte underrättelse eller väcker talan inom de angivna tiderna, har han förlorat rätten att få giltigheten av avskedandet prövat.

Talan om ogiltighet av avskedandet väcks enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Talan om skadestånd

Om M.P. avser att yrka skadestånd på grund av avskedandet, skall han underrätta Hovrätten över Skåne och Blekinge om det inom fyra månader efter det att han har fått del av detta beslut. Vidare skall M.P. väcka talan inom åtta månader efter det att han har fått del av beslutet.

Lämnar M.P. inte underrättelse eller väcker talan inom de angivna tiderna, har han förlorat rätten att få anspråket på skadestånd prövat.

Talan om skadestånd väcks enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

I avgörandet, som är enhälligt, deltog hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt, regeringsrådet Karin Almgren, riksdagsledamoten Lennart Klockare, professorn Madeleine Leijonhufvud samt riksdagsledamoten Beatrice Ask.

På ansvarsnämndens vägnar

(Johan Hirschfeldt)
Johan Hirschfeldt

(Kristina Boutz)
Kristina Boutz